

**İSTANBUL NÖBETÇİ İDARE MAHKEMESİ
SAYIN BAŞKANLIĞINA**

**İSTANBUL 9. İDARE MAHKEMESİ 2010/448
12.03.2010**

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI VE DURUŞMA İSTEMLİDİR

İPTAL İSTEMİNDE

BULUNAN DAVACI : TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi

VEKİLİ : Av. Ş. Can ATALAY

Kemankeş Caddesi No:31
Karaköy İstanbul

DAVALI İDARE : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Ankara

KONU İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi Sakızağacı Sokak 5 Pafta 29, 30, 31, 32, 33 parselleri kapsayan adaya ilişkin T.C Kültür ve Turizm Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.09.2009 gün ve 954 sayılı; 09.10.2009 gün ve 973 sayılı kararı ve eki avan projelerin YÜRÜTÜLMESİNİN DURDURULMASI VE İPTALİ İSTEMİ ile anılan işlemin dayanağı olan 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıklarının Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'un ANAYASA'NIN 5,35, 46 ve 63 üncü maddelerine AYKIRILIĞI İTİRAZIDIR.

ÖĞRENME TARİHİ : 11.01.2010

AÇIKLAMALAR :

1. Türkiye'nin ve İstanbul'un son yıllarda ticari anlayışların baskısı altında alınan hukuksuz ve hatalı kararlar sonucunda hızla kaybetmekte olduğumuz kültür ve mimari mirasımızı en önemlilerinden birisi olan Emek Sineması ve 1884'te Mimar Alexandre Vallauray tarafından projelendirilerek Abraham Paşa tarafından inşa edilen Cercle d'Orient binasını da içeren İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi Sakız ağacı Sokak 5 pafta 29 30, 31, 32, 33 (eski 27, 28, 1) parselleri kapsayan adaya ilişkin olarak basında çıkan "**Emek Sineması Yıkılıyor**" haberleri üzerine müvekkil Oda tarafından 20.11. 2009 gün ve 29.06.17249 sayılı yazı ile ilgili T.C.Kültür Ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna başvurulmuştur.

Alınan yanıt ve iletilen kurul kararları üzerine Sayın Mahkemenize başvurulmak durumunda kalınmıştır.

2. 17.09.2009 gün ve 954sayılı ve bu karardan bir ay sonra alınan davamız konusu olan 9.10.2009 gün ve 973 sayılı kararlarına konu olan İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi Sakız ağacı Sokak 5 pafta 29 30, 31, 32, 33 (eski 27, 28, 1) parselleri kapsayan adada; tescilli Melek Apartmanı, İskentini Apartmanı, İpek Sineması ile birlikte; bir asırdan fazla İstanbul'un kültür yaşamına damgasını vuran ve yalnızca İstanbul'un değil Türkiye'nin en eski ve görkemli sinema salonlarından olan, perdesinin her iki yanında yer alan Art Nouveau tarzı melek figürlerinden aldığı "Melek" ismi; Emekli Sandığı'na geçtikten sonra "Emek" olarak değiştirilen; tarihi kimliği, barok ve rococo bezeli duvarları, 875 kişilik ihtişamlı salonu, görkemli perdesi ve yüksek duvarları ile son yirmi yıldır Uluslararası İstanbul Film Festivali'ne de ev sahipliği yapmakta olan Emek Sineması ile Cercle d'Orient binası kompleksindeki en eski yapılardan birisi olan ve 1884'te Mimar Alexandre Vallauray tarafından projelendirilerek Abraham Paşa tarafından inşa edilen bina bulunmaktadır.
3. Bu yapılar özellikle de "Emek Sineması" taşıdığı tarihi ve kültürel miras niteliğinin yanı sıra Türkiye için erken dönem betonarme bina olarak yapı teknolojisi ve endüstrisi açısından da miras niteliğini taşımakta olup bu niteliği ile de DOCOMOMO (Documentation And Conservation Of Buildings, Sites And Neighborhoods Of The Modern Movement) listelerine girmiştir.
4. İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi, 5 pafta, 338 ada, kamu mülkiyetinde 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kurul karar ile belirlenen Beyoğlu Kentsel ve Tarihi Sit Alanında kalmaktadır. 338 ada, 33 parsel 27, 28, 1 parsellerle 02.07.1963 tarihinde tevhit edilmiş olup, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 10.12.1976 gün ve 9544 sayılı kararıyla korunması gerekli Kültür Varlığı tescilli 338 ada, 32 parsel, 10.12.1976 gün ve 9544 sayılı kararla tescilli 338 ada, 28 parsel 14.10.1978 gün ve 10538 sayılı kararla tescilli olan bu önemli alan; 16.06.2005 gün ve 5366 sayılı Kanun **AMACINA UYGUN OLMAMASINA RAĞMEN** Bakanlar Kurulu'nun 20.06.2006 gün ve 2006/10172 sayılı karar ile Yenileme Alanı olarak belirlenmiştir.

Ayrıca; söz konusu alanda **İstanbul 1 No'lu Koruma Kurulunun 29.08.1991 ve 2917 sayılı kararı ile "Cercle D 'orient binası ile Emek sinemasında müdahale biçiminin iç ve dış görünüşlerini, karakter ve görünen malzeme ile süslemelerini ve plan özelliğini bozmayacak müdahalelerin yapılabileceği yapılardan olduğuna,**

Parselde yer alan diğer yapılarda yapılacak müdahale biçiminin ise gabarisini,dış mimari görüntüsünü aynen korumak kaydıyla,iç taşıyıcı ;elemanlan,kat planlanan malzeme ve mimari yenilenebilecek yapılar maddesine göre uygun olduğuna, rölöve ve detaylarının uygun olduğuna, avan projenin Cercle D'orient binasını geçen üst iki katın iptali ;Emek

sineması altındaki otopark katlarının iptali” şartlarıyla prensip olarak “uygun bulunan” ve buna göre hazırlanacak uygulama projesinin kurula iletilmesine karar verilen avan proje ve ilgili kurul kararı, İstanbul 2. İdare İdare Mahkemesinin 10.11.1999 gün ve 1999/1152 sayılı kararı ile “kamu yararı, ve koruma ilkelerine uygunluk görülmemesi” sebebi ile iptal edilmiştir.

Bütün bu bilimsel, kültürel ve sivil mimari mirasının korunmasına ilişkin gerekçelere tespitlere rağmen; **İstanbul I nolu Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunun 25.06.2004 gün ve 1850 sayılı yazısında açıkça belirtildiği üzere gerekli izinler alınmadan 1993 yılında Emekli Sandığı tarafından Kamer İnşaat adında bir şirkete kiralanana; İstanbul II nolu Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 27.06.2007 gün ve 1196 sayılı yazısı ile dosyasında satışı ve tahsisi ile ilgili bilgi bulunmadığı bildirilen söz konusu adaya ilişkin BEYOĞLU BELEDİYESİ TARAFINDAN; ALANDAKİ GERÇLE D'ORIENT BİNASI HARİÇ BÜTÜN TESCİLLİ YAPILARIN YIKIMINI VE TİYATRO DEKORU GİBİ SADECE CEPHELERİNİN YENİ MALZEME İLE İNŞASINI ÖNGÖREN ÖZELLİKLE DE YUKARIDA ÖZELLİKLERİNİ ARZ ETTİĞİMİZ EMEK SİNEMASININ YIKILARAK SÖZ KONUSU YERDE İNŞA EDİLECEK BİR ALIŞVERİŞ MERKEZİNİN ÜST KATINA KOPYALANMASI ÖNEREN VE BU KONUDA KAMU YARARI OLDUĞUNU ÖNEREN SÜREN AKIL ALMAZ BİR TEKLİFLE YENİLEME KURULUNA SUNULAN AVAN PROJELERİN T.C.KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI İSTANBUL YENİLEME ALANLARI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU'NUN, 09.10.2009 TARİH 973 NO.LU KARARI İLE PRENSİPTE UYGUN OLDUĞUNA KARAR VERİLMİŞTİR.**

5. Davalı İdare'nin işlemi neden, konu ve maksat yönünden hukuka ve mimarlık ilkelerine aykırıdır. İdari İşlemin Uygulanmasında üstün kamu yararı bulunmamaktadır.

Zira anılan karar ve ki avan projeler Korunması gerekli kültür varlığı yapılar olarak ayrıca tescil edilmiş olan mimari ve kültür mirasımız niteliğinde bulunan tescilli ve korunarak yaşatılması birisi hariç tümünün yıkılmasını öngörmektedir. Bilindiği gibi, 5226 sayılı yasa ve 2863 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, ilgili yönetmelikler ve kentsel sitlerin korunma ve kullanma koşulları ile ilgili ilke kararlarına göre, bir bölgenin kentsel sit ilanından sonra iki yıl içinde koruma amaçlı imar planlarının yapılmasının esas olduğu, bu iki yıl içinde zorunlu nedenler ile koruma amaçlı imar planlarının yapımının bir yıl daha uzatılabileceğine, bu sürelerin sonunda koruma amaçlı imar planı yapılmadığı takdirde geçiş dönemi koruma ve kullanma koşullarına göre uygulamanın durdurulması ve koruma amaçlı imar planlarının varsa etkileşim sahaları da göz önünde bulundurulur ve sit alanının bütünü kapsayacak şekilde, içinde bulunduğu yerleşme ile ilişkilerinin kurularak hazırlanmasının esas olduğu bilimsel bir zorunluluktur. Aksi bir yaklaşımın kabul edilmesi hukuka aykırı olacaktır.

Ancak yargılama konusu karar eki projeler koruma imar planları ve yapılaşma koşuluna bağlı olmadan ilave katlar ve bodrum katlar düzenleyerek parsel ve ada morfolojisi düzeninin dışında ve farklı farklı mimari anlayışlarla ada bazında ticaret ve alış veriş merkezi gibi kullanışlar önermekte; bu durumu içine sindiremeyen ancak kararı prensipte onaylamak durumunda bırakılan Yenileme Kurulu üyelerinin çelişkileri alınan karara yansımaktadır.

Şöyle ki;

Yargılama konusu kurul kararında 5366 sayılı kanuna uyarınca ve Bakanlar Kurulu'nun 20.06.2006 gün ve 2006/10172 sayılı kararı ile Yenileme Alanı olarak belirlenen alanda kalan, İstanbul ili, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi, 5 pafta, 338 adaya ilişkin, İstiklal Caddesi ve Yeşilçam Sokak'tan cephe alan 29, 30, 31, 32, 33 (eski 27, 28, 1) parselleri kapsayan 338 ada yenileme alanı projesinin uygulanabilmesi için bu parsellerin tevhidinin uygun olduğuna, teklif edilen alan projesinin prensipte uygun olduğuna, denildikten sonra;

“İstanbul İl. Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun 26.06.1996 gün 7894 sayılı kararla koruma grubu II olarak belirlenen ve 02.07.1963 tarihinde 27, 28, 1 parseller ile oluşan 33 parseldeki tevhid ile oluşturduğu bu parseldeki yapıların birden fazla olması sebebiyle bu yapıların tescil durumları ve koruma gruplarının ayrı ayrı değerlendirilmesi sonucunda;

- 1- 338 ada, 33 parselde bulunan Cercle D'orient yapısının koruma grubunun I olarak belirlenmesine;*
- 2- Melek Apartmanı'nın Yeşilçam Sokağı'na bakan ön cephesinin sokak silüetindeki konumu, mimari ve estetik değeri yönünden özellik göstermesi, dikkate alınarak tescil kaydının devamına ve koruma grubunun II olarak belirlenmesine;*
- 3- İsketin Apartmanı'nın (Pervetitch ve 1950 tarihli Suat Nirven Haritaları'nda geçen ile) Yeşilçam Sokak cephesindeki konumu estetik ve mimari değerleri ve cephe süslemeleri sebebi ile tescilinin devamına ve belirlenmesine; koruma grubunun II olarak belirlenmesine;*
- 4- 1939 tarihinde yapılmış olan sinema tarihindeki önemi ile tavan ve duvarlarının estetik değerlerinden dolayı tescilinin devamına ve*
- 5- İpek Sineması'nın sinema tarihindeki yeri ve yansıması yönünden Yeşilçam Sokağı'na cephe veren duvarlarının korunması ve tescilinin devamına ve koruma grubunun II olarak belirlenmesine; yan cephesinden D'orient yapısının özgün durumu ve malzemesini bozmuş olmasından dolayı, Cercle D'orient yapısının arka cephesinin açığa çıkarılmasına ve bu cephenin aslına uygun restitüsyon esaslı restorasyonunun uygulanmasına;*
- 6- Rüya Sineması'nın Cercle D'orient binasının planını kısmen bozmuş olması ve 2863 sayılı yasanın 6-7 maddelerinde belirtilen tescil kriterlerine uymaması sebebi ile korunması gerekli kültür varlığı olmadığına;*
- 7- 29 ve 32 parseldeki taşınmazların Yeşilçam Sokağı üzerindeki cephesinin sokak silüetindeki konumu, mimari ve estetik değerleri açısından korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil kayıtlarının devamına, koruma gruplarının II olarak belirlenmesine;*
- 8- 30 ve 31 parsellerde bulunan taşınmazların 2863 sayılı yasanın 6-7*

maddelerinde belirtilen tescil kıstaslarını taşımadığı dikkate alınarak korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline gerek olmadığına;
9- *Eski 27 ve 28 parselde yer alan yapıların Yeşilçam Sokağı üzerindeki cephelerinin sokak silüetindeki yeri, mimari ve estetik değerler göstermesi sebebi ile tescil kayıtlarının devamına ve koruma grubunun II olarak belirlenmesine;*

10- *33 parselde bulunan diğer taşınmazların ise 2863 sayılı yasanın 6-7 maddelerinde belirtilen tescil kıstaslarını taşınamaması sebebi ile korunması gerekli kültür varlığı olmadığına*

11- *Emek Sineması Salonu için teklif edilen müdahale yöntemlerinin uygulama projesi aşamasında alternatifleriyle birlikte kurulumuza sunulmasına;*

12- *Ada bazında sinema işlevi dışındaki işlevlerin sinema fonksiyonunun sürekliliğini sağlayacak ve film sektörünü destekleyecek işlevleri de içerecek şekilde olması gerektiğine karar verildi.”*

diyerek kendi kararını ve projeleri yok hükmünde saymış ancak bu arada bir önceki kararında da ilgi tuttuğu “Cerle D’orient binası ile Emek Sineması’nda müdahale biçiminin iç ve dış görünüşleri, karakter ve görünen malzeme ile süslemelerini ve plan özelliğini bozmayacak müdahalelerin yapılabileceği yapılardan olduğu” kararı ile de ters düşmek adına Emek Sinemasının mimarlık ve koruma tarihindeki önemini 10.2009-973 numaralı karardaki 4 üncü madde ile 1939 tarihinde yapılmış olan ile tavan ve duvarlarının estetik korunmasına indirgemıştır.

Bu durum aynı yapıyla ilgili çok farklı iki değer tanımı ve bağlı müdahale tanımı yapılması durumunu yaratmış; ulusal ve uluslararası normlara aykırı bir kararın ortaya çıkarılmasına ve Emek Sinemasının avan projede öngörüldüğü gibi yıkımı tehlikesine yol açmıştır.

Ayrıca bu ayrıcalıklı ve usulsüz uygulamalar kentsel sit alanlarının bütününde eşitsiz ve farklı uygulamalara neden olmakta bu anlamı ile de koruma, kullanma bilinç ve davranışlarına kötü örnek teşkil etmekte; korumaya ilişkin uluslararası metinlere aykırı örnekler olarak evrensel raporlara konu edilmektedir.

Yukarıda açıklanmaya çalışıldığı gibi yargılama konusu karar evrensel koruma ve yenileme ilkelerine aykırıdır. Bu kararların uygulamasında kamu yararı bulunmamaktadır.

Bölgede tarihi, sosyal ve kültürel yapısını hiç dikkate almadan, sanki bir boş alanı planlıyormuşçasına kararlar üreten söz konusu avan proje uygulandığı takdirde geri dönüşü olmayan fiziki ve sosyal bir tahribat yaratılacaktır.

“Beyoğlu”nun ve giderek İstanbul’un sadece ismi kalacaktır.

6. Yargılama konusu idari işlem daha önce usulüne uygun olarak verilmiş koruma kurulu kararlarına ve içtihatlarına aykırıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel

Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunu gereğince kurulmuş olmakla birlikte 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu gereğince çalışma esasları belirlenmiştir. Ancak adı geçen kurul, İstanbul 1 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararıyla belirlenen Beyoğlu Kentsel Sit Alanı içerisinde Kentsel ve Tarihi Sit Alanı kararı gereğine aykırı olarak karar almıştır. Kurul ilgili kanun gereğince Koruma Yüksek Kurulu kararlarına uygun karar alması gerekirken, almış olduğu karar bu kararlara aykırılık oluşturmaktadır. Öte yandan, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gereğince koruma kararı alınmış mekânlar ve binalar için eşdeğerde bir kurul tarafından alınan karar ile eski kararların ve alınmış bulunan yargı kararlarının etkisizleştirilmesi yoluna gidilmektedir.

7. Yargılama konusu idari işlem genel düzenleyici işlemlere, mimarlık ve koruma ilkelerine ve hukuka aykırıdır.

Bilindiği gibi avan projeler sağlam, güvenli, kullanışlı, çevresi ile uyumlu yapıların gerçekleştirilmesi amacıyla, *uygulama projelerinin hazırlanmasına geçilmeden önce* hazırlık çalışmaları sırasında belirlenmiş ihtiyaç programının, işlev şemasının, arsa, altyapı, iklim, kadastro, imar durumu doğal yapı, çevre düzeni, işveren/iş sahibi istekleri ve benzeri verilerin ve mimarın aldığı kararların kesinleştirildiği projelendirme aşamasıdır. Avan projelerin nasıl yapılacağı ilgili şartnamelerde açıkla tarif edilmiştir. Avan proje çalışmaları, aynı zamanda mimar ile işveren/iş sahibi arasında tasarıma yönelik mutabakatların sağlandığı, onaylanması durumunda mimarın fikri hakları ile ilgili de hak kazandığı iş aşamasıdır.

3386 ve 5226 sayılı kanunlar ile değişik 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla *arkeolojik, tarihi, doğal, mimari, demografik, kültürel, sosyoekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak* güncel haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren işyerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren; istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, altyapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan; hedefler, araçlar, stratejiler ile planlama kararları, tutumları, plan notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nâzım ve uygulama imar planlarının gerektirdiği ölçekteki planlar olan koruma imar plan kararlarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Ele aldığı alanda önerilecek her türlü projenin (5366 sayılı kanunu 3. maddesine göre de) hazırlanacak olması esasına uygun olarak amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimari, demografik, kültürel, sosyoekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak alınmış olması gereken plan kararlarına uygun olarak hazırlanması ve uygulama projelerine esas teşkil edecek her türlü çevresel, yapısal ve fiziksel ve sosyal kararı

içermesi ve gerek mesleki gerekse idari olarak ilgili şartnamelerde tanımlanan ve öngörülen her türlü mesleki ve teknik koşulu yerine getirmesi gerekmektedir.

Bu nedenle 5366 sayılı yasaya göre çıkartılmış bulunan 14.12.2005 tarihli ve 26023 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği tüm imar mevzuatı ve yasalarına ve mimari mesleki ve bilimsel ilkelere ve mevzuata aykırı olmanın ötesinde bir üst genel düzenleyici işleme de aykırıdır.

Anılan kurul kararları gereği üretilen projeler ve uygulamalar ile geri dönüşü mümkün olmayacak hatalara neden olacağı gibi, bu uygulama gereği yapılacak kamulaştırma ve uygulama işlemlerine dayanak teşkil edecektir.

Böylesi bir uygulama, uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli Beyoğlu kentsel çevresini tahrip edecektir. Sit alanlarımız bu usulsüz, hukuka ve şehircilik ilkelerine aykırı uygulama ile yok olacak, bu aşamada henüz tamamlanmamış durumda olan, çevresel ve hukuki sakıncalar taşıyan bu projelere göre yapılacak mülkiyet devri işlemleri de ileride telafisi güç zararların oluşmasına neden olacaktır.

8. Yargılama konusu idari işlem Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun İlke Kararlarına Aykırıdır.

Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları'na ilişkin 05.11.1999 gün ve 660 sayılı İlke Kararı :

“Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında en önemli sorun, yapılacak müdahalenin niteliğidir. Her yapının kendine özgü sorunları olduğu için tüm yapıları kapsayacak ve müdahale biçimini belirleyecek genel sınıflandırmaların uygulamada yanlış sonuçlar verdiği saptanmıştır. Bu nedenle kurul kararlarına temel olacak ilkeler ve müdahale biçimlerine daha uygun olduğu kabul edilen aşağıdaki tanımlar yapılmıştır.

Yapı Grupları

Yapılar, kendi başlarına bir tarihi ve estetik değer taşımaları ya da kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitler, sokaklar ve silüetlerin öğeleri olarak iki gruba ayrılmıştır:

1. Grup Yapılar

Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılardır.

2. Grup Yapılar

Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılardır.

I-MÜDAHALE BİÇİMLERİ

Korunacak yapılara müdahaleler, her yapının kendine özgü koşullarına göre ...” belirleneceğini öngörmüştür.

Yargılama konusu idari işlem anılan İlke Kararına da açıkça aykırıdır.

9. Yargılama konusu idari işlem ilgili uluslararası sözleşmelere de aykırıdır.

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından Hazırlanan ve 14.12.1983 Gün Ve 17959 sayılı Resmi Gazetede Yayınlanarak Yürürlüğe Giren “**Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme**” ve “**Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi**” ve ilgili diğer sözleşmeler; özellikle Mimari mirasın, dünya ve Avrupa kültür mirasının zenginliği, çoğulculuğun eşsiz bir ifadesi, geçmişimizin değer biçilmez bir tanığı olduğunu ve bütün Avrupalılar’ın bir ortak mirasını oluşturduğunu kabul ederek koruma konusunda her türlü tedbirin alınmasını taraf devletlerin ödevi olarak tanımlamıştır. Bu konuda oluşacak her türlü tehdide karşı bütün tedbirlerin alınmasını öngörmüştür. Ancak, Türkiye’nin kentleşme sürecinin son elli yılı, gerçekleştirilen hukuka aykırı ve yanlış uygulamalar, kaçak yapılaşmaya karşı etkin bir tutum alınmaması ve yeterli özen gösterilmemesi, bütçe ayırılmaması nedeniyle tarihi kent dokuları bozulma ve köhneme tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak son yıllarda kent merkezlerinde rant değerlerinin yükselmesine bağlı olarak tarihi **kent dokularının sıradan bir yatırım alanı olarak kabul edilmesi** dava konusu olan Tarlabası Bölgesi, Tarihi Yarımada ve benzeri uygulamaların kamu yararına olup olmadığı konusunda çok ciddi çekinceler yaratmaktadır.

Bu nedenle dava konusu idari işleme esas teşkil eden 5366 sayılı yasa ve bu yasaya dayanarak çıkartılan yönetmelik açıkça **Anayasa’ya ve uluslararası sözleşmelere aykırılık** taşımaktadır.

Evrensel ilkelere, yerleşik yargı kararlarına ve hukuka uygun olarak idari işlemler tesis edilmelidir.

Aksi durumda, **kentsel sağlıklaştırma, kentsel yenileme, kentsel yeniden canlandırma** gibi kavramlar ve idari işlemler doğru yerde ve doğru zamanda kullanılmadığı takdirde; tarihi, doğal ve kültürel mirasımızın önceki elli yılın tahribatından daha büyük ve geri dönülemez kayıplar yaşayacağı açıktır.

Öte yandan, yargılama konusu idari işlemler 22.07.1989 gün ve 20229 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Avrupa Mimari Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Kanun hükümlerine de açıkça aykırıdır.

Bilindiği gibi Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi’nin 1 inci maddesinde

“Anıtlar: Tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal ve teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer binalar ile diğer yapılan ve bunların müstemilatı ile tamamlayıcı kısımları” tanımı yer almaktadır.

Sözleşme’nin 5 inci maddesinde ise

“Her bir Taraf,

Maddi koşulların tehlikeye düşürdüğü ve başka bir yere taşınmanın zorunlu olduğu durumlar dışında, korunmaya alınan bir anıtın tümünün ya da bir bölümünün taşınmasını yasaklamayı taahhüt eder. Bu gibi durumlarda, yetkili makamın, anıtın sökülmesi, nakli ve uygun bir yerde

yeniden eski şekline getirilmesi için gerekli önlemleri ...” alacağı öngörülmektedir.

Yargılama konusu avan projede öngörülen uygulamaların yukarıda anılan hükümlere aykırı olduğu açıktır.

10. Yargılama konusu idari işlemin dayanağı olan 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıklarının Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun Anayasaya Aykırıdır.

Davalı idari işlemin yasal dayanağı olan 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun Anayasaya aykırı hükümler içermektedir. Şöyle ki;

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun sit alanlarında uygulanacak olmasına karşın, “koruma planları”na hiç değinmeyerek yalnızca “yenileme projeleri”nden söz etmektedir. 5366 sayılı yasanın 7’inci maddesinde yer alan “... *diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz*” hükmü yargılama konusu idari işlemin dayanağıdır ve açıkça Anayasa’nın 63 üncü maddesine aykırıdır.

Bir sit alanının bütünü için koruma planı olmadan, ya da varsa bu plan hiç göz önüne alınmadan herhangi bir kesim için hazırlanacak kentsel yenileme projesinin sit alanlarında geri dönülmez tahribatlara neden olacağı açıktır. Bu yaklaşımın, “koruma” kavramı ve anlayışı ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bugün sadece Beyoğlu ve Tarlabasında değil, başta tarihi yarımada olmak üzere İstanbul’un çeşitli bölgelerinde sit alanları içindeki birçok alan 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun’a dayanarak “yenileme alanı” ilan edilmekte ve bu alanlara ilişkin sadece yıkımı ve kültür varlıklarının tarihi kent dokularının ortadan kaldırılmasını öngören yenileme projeleri hazırlanmakta ve devletin tarih kültür ve tabiat varlıklarını ve değerlerinin korunması sağlama ve bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alması konusundaki anayasal görevi göz ardı edilmektedir.

Konusu sit alanları olmasına karşın, 5366 sayılı yasadaki koruma ile ilgili hiçbir hüküm yoktur. Önerilen yenileme projeleri doğa, tarih ve kültürü korumayı değil, bunları rant getirici araçlara dönüştürmeyi hedeflemektedir.

Hukukumuzda, doğal ve kültürel varlıkların korunması ile ilgili yasa 2863 sayılı yasadır. Sit alanlarında yapılacak her türlü uygulama temelinde bu yasaya uymak zorundadır. Ancak 5366 sayılı yasa koruma ile ilgili hiçbir hüküm taşımamanın yanı sıra, 7. maddesinde yer alan “... *diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz*” ibaresi ile de 2863 sayılı yasanın “koruma”dan yana düzenlemelerini aşmayı amaçlamıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası’nın yok sayıldığı böylesi bir uygulama sonucunda, 5366 sayılı yasa ile “yenileme alanları”nda koruma sağlamak mümkün değildir. Bu nedenle, 5366 sayılı yasanın 7. maddesi *korumayı olanaksız kılan bu özelliğiyle Anayasa’nın 63. Maddesine açıkça aykırıdır.*

SONUÇ VE İSTEM

- 1) 5366 Sayılı Yasa'nın yukarıda ayrıntılı olarak açıkladığımız hükümlerinin İPTALİ için ANAYASA MAHKEMESİ'ne ANAYASA AYKIRILIK itirazında bulunulmasına,
- 2) Yargılama konusu idari işlem ve eki avan projenin hukuka aykırı olması ve idari işlemin uygulanması durumunda telafisi güç zararların doğacağı açık olduğundan, işlemlerin başlamış olduğu da gözetilerek ve telafisi olanaksız zararlar meydana gelmeden YÜRÜTMENİN DURDURULMASINA,
- 3) İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Hüseyinağa Mahallesi Sakızağacı Sokak 5 Pafta 29, 30, 31, 32, 33 parselleri kapsayan adaya ilişkin T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.09.2009 gün ve 954 sayılı ve 09.10.2009 gün ve 973 sayılı kararı ve eki avan projelerin İPTALİ'ne;
- 4) Sayın Mahkemenizce yürütmenin durdurulması kararı verilmesi durumunda gerektiğinde bilirkişi incelemesi yapılması ve tamamlayıcı açıklamalarımızla kanıtlarımızı sunmamız için süre verilmesine,
- 5) Yargılama giderleri ve avukatlık ücretinin karşı yan üzerinde bırakılmasına karar verilmesini talep ederiz.

Saygılarımızla,

Davacı TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi
Vekili Av. Ş. Can Atalay

Ek 1 Kurul Kararı
Ek 2 Vekaletname